

Renata Kucharzyk

Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków

ORCID: 0000-0003-3197-0336

e-mail: renata.kucharzyk@ijp.pan.pl

USTALANIE PARAMETRÓW SOCJOLINGWISTYCZNYCH INTERNAUTÓW – MOŻLIWOŚCI I OGRANICZENIA

DETERMINING THE SOCIOLINGUISTIC PARAMETERS OF INTERNET USERS – POSSIBILITIES AND LIMITATIONS

Abstrakt: Przedmiotem artykułu jest refleksja nad możliwością zastosowania w badaniach języka komentarzy internetowych metodologii socjolingwistycznej, w której bada się język w powiązaniu ze społeczną charakterystyką jego użytkowników. Celem rozważań jest odpowiedź na pytanie, czy w komunikacji internetowej, charakteryzującej się anonimowością, możliwe jest ustalenie parametrów socjolingwistycznych internautów. Problem jest analizowany w kontekście obecności dialektyzmów w komentarzach internetowych, co zapewne pozostaje w związku z czynnikami socjolingwistycznymi określającymi autorów wpisów. Podstawę materiałową rozważań stanowią komentarze opublikowane na kilkunastu jednorodnych tematycznie portalach internetowych.

Słowa kluczowe: użytkownik Internetu, parametry socjolingwistyczne, komentarz internetowy, dialektyzmy

Abstract: The subject of this article is a reflection on the possibility of applying sociolinguistic methodology to the study of the language of Internet comments, in which language is examined in connection with the social characteristics of its users. The aim of the considerations is to answer the question whether it is possible to establish sociolinguistic parameters of Internet users in Internet communication, which is considered to be anonymous. The problem is analysed in the context of the presence of dialectisms in Internet comments, which is probably related to the sociolinguistic factors determining the authors of the entries. The material basis for the considerations are comments published on a dozen thematically homogeneous websites.

Keywords: Internet user, sociolinguistic parameters, Internet commentary, dialectisms

1. Wprowadzenie

Internet wpływa na życie społeczne, polityczne, ekonomiczne ludzi w wymiarze indywidualnym i zbiorowym, również w dużym stopniu zmienia obraz komunikacji. Użytkownik języka nie musi ograniczać się do biernego odbioru treści zamieszczonych przez innych, ale bardzo łatwo sam może stać się autorem. Internauci wypowiadają się na forach internetowych, publikują komentarze na różnych witrynach, prowadzą blogi, zamieszczają wpisy na portalach społecznościowych itp.

Wpisy internautów to interesujący materiał badawczy, który można analizować pod różnym kątem i z wykorzystaniem różnych metodologii. Specyfika komunikacji internetowej stwarza jednak pewne ograniczenia, które utrudniają zastosowanie niektórych paradygmatów badawczych. Pojawia się pytanie, na ile w badaniach wypowiedzi użytkowników Internetu jest możliwe wykorzystanie podejścia socjolingwistycznego, którego istotą jest „lingwistyczna teoria wariacji językowej motywowana zarówno strukturą kodu językowego, jak i strukturą społeczną użytkowników języka” (Lubaś, 2013, s. 30).

Celem artykułu jest odpowiedź na pytanie, czy można użytkowników języka publikujących komentarze na portalach internetowych scharakteryzować w perspektywie socjolingwistycznej. Nie mówimy tu o technicznych możliwościach ustalenia numeru identyfikacyjnego komputera, a co za tym idzie tożsamości właściciela, ponieważ do takich danych mają dostęp jedynie uprawnione osoby. Chodzi o to, jakie informacje o nadawcy komunikatu są dostępne dla badacza niewyposażonego ani w narzędzia prawne, ani specjalistyczne możliwości techniczne. To pytanie jest istotne, ponieważ czynniki socjolingwistyczne wpływają na wybory językowe i od nich zależy kształt wypowiedzi, m.in. pojawianie się w tekstach dialektałnych wariantów językowych w miejsce ogólnopolskich.

Podstawę materiałową artykułu stanowią wpisy internautów opublikowane na 13 forach internetowych związanych ze zwyczajami weselnymi. Ograniczenie do jednej tematyki miało na celu pozyskanie materiału badawczego w miarę jednorodnego, porównywalnego pod względem treści. Ekscerpcji dokonano w styczniu 2024 roku, choć same wpisy są datowane na okres wcześniejszy (lata 2006–2023). Analizie poddano około 500 komentarzy.

2. Parametry społeczne uczestników komunikacji w badaniach językowych

Wraz z rozwojem socjolingwistyki – w warunkach polskich od lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku – w coraz szerszym zakresie w badaniach językowych uwzględnia się parametry socjalne użytkowników języka. Wewnętrzne

zróźnicowanie wspólnoty komunikatywnej ma bowiem bezpośredni wpływ na wariantywność językową.

Władysław Lubaś wskazał osiem cech uczestników komunikacji ważnych w perspektywie badań socjolingwistycznych. Są to płeć, wiek, pochodzenie, wykształcenie, zawód, region, typ środowiska stałego zamieszkania (wieś, miasto, miasteczko, osada), etniczność plemienna (Lubaś, 2013, s. 27). Te parametry należą do najczęściej wykorzystywanych w socjolingwistycznym opisie aktów mowy, niekiedy uzupełnia się je o nowe, wynikające z konieczności uwzględnienia specyfiki badanego środowiska czy języka. Brane są pod uwagę m.in. takie dodatkowe parametry, jak typ relacji między nadawcą a odbiorcą (Gardzińska, 1989), stosunek do kodu (Greń, 2000; Kleszcz, 2001), dwujęzyczność i wielojęzyczność (Zielińska, 2002; Krasowska, 2006), wyznanie (Greń, 2000), sytuacja komunikacyjna (Dunaj, 1989; Kurek, 1990, 1995; Kucharzyk, 2003)¹.

Zbigniew Greń, reasumując badania poprzedników, wyodrębnia następujące grupy parametrów:

- o charakterze biologicznym, jak wiek, płeć,
- o charakterze społecznym, czyli pochodzenie społeczne,
- o charakterze kulturowym, np. wykształcenie, zawód,
- o charakterze geograficzno-demograficznym, jak typ osadnictwa, z którego wynikają opozycje typu góry : niziny, wieś : miasto itp.,
- o charakterze psychologicznym – stosunek jednostek do alternatywy komunikacyjnej, postawy wobec kodów (Greń, 2012, s. 35–36).

3. Co wiemy o polskich użytkownikach Internetu

Wiadomości o użytkownikach Internetu można pozyskiwać z wielu źródeł. Dane na temat trendów informacyjnych są cyklicznie publikowane przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). Aktywność Polaków w sieci analizują różne ośrodki badań (np. CBOS, TNS OBOP). Powstają też monograficzne opracowania poświęcone polskiemu społeczeństwu informacyjnemu (por. np. Leszczyńska, 2019²).

Według badań CBOS z 2023 r.: „Obecność online zależy przede wszystkim od wieku, a wśród starszych respondentów również od poziomu wykształcenia. Korzystanie z internetu jest powszechne wśród osób poniżej 45 roku życia, a także niemal powszechne wśród badanych mających od 45 do 54 lat. Do grona internautów zalicza się ponad połowa osób mających od 55 do 64 lat i niemal połowa mających od 65 do 74 lat. Wśród starszych respondentów użytkownicy internetu stanowią niespełna jedną trzecią” (CBOS, 2023, s. 2).

¹ Wymienione tutaj zostały tylko przykładowe opracowania. Literatura przedmiotu jest bowiem dosyć obszerna i nie ma tu miejsca na przywołanie wszystkich prac.

² Autorka z perspektywy socjologicznej szczegółowo charakteryzuje polską społeczność internetową, zmiany jej struktury, preferencje, sposoby korzystania z sieci.

W aspekcie geograficzno-demograficznym „relatywnie najmniej użytkowników internetu jest na wsi, z kolei najwięcej w miastach półmilionowych i większych” (CBOS, 2023, s. 4).

Jeżeli zaś chodzi o tworzenie tekstów i ich publikowanie w sieci, to w 2023 r. wyglądało to następująco: „Ponad jedna trzecia użytkowników internetu (35%, czyli 27% ogółu ankietowanych – mniej niż przed rokiem) pisała w miesiącu poprzedzającym badanie na forach dyskusyjnych lub w serwisach społecznościowych. Najbardziej wyróżniają się pod tym względem najmłodsi badani (48%) i mający od 35 do 44 lat (44%), a także użytkownicy z dużych miast (od 100 000 do 499 999 ludności – 43%) i najlepiej wykształceni (42%). Częściej są to respondenci o poglądach lewicowych niż prawicowych i centrowych (44% wobec 31% wobec 35%). W większej mierze aktywność tę deklarują użytkownicy identyfikujący się z polityczną opozycją niż obozem rządzącym (40% wobec 22%)” (CBOS, 2023, s. 14–15).

Na podstawie tych danych można stwierdzić, że odsetek osób aktywnie kształtujących Internet, tworzących nowe treści nie jest bardzo duży i wykazuje tendencje spadkowe. Może się to jednak wiązać z usunięciem możliwości komentowania publikowanych treści wprowadzonym przez wiele portali, w tym przez najważniejsze portale informacyjne³.

4. Anonimowość i autokreacja tożsamości

Jedną z głównych cech komunikacji internetowej jest anonimowość uczestników aktów komunikacji, choć – jak podkreśla Alina Naruszewicz-Duchlińska (2011, s. 269) – „zupełna anonimowość korzystania z Internetu jest raczej dającą poczucie bezpieczeństwa i bezkarności iluzją, niż faktem”. W praktyce stopień anonimowości użytkowników Internetu jest zróżnicowany. Jan Grzenia wyróżnia anonimowość pełną i częściową. W pierwszym typie nadawca stara się całkowicie ukryć swoją tożsamość, w drugim – ujawnia pewne informacje o sobie. Ma też możliwość kreowania swojego wizerunku (Grzenia, 2006, s. 70–72). Tworząc tożsamość wirtualną, internauta nie zawsze opiera się na rzeczywistej. Justyna Lipińska, analizując problematykę tożsamości sieciowej, stwierdza: „Komunikacja za pośrednictwem sieci komputerowych daje niestety również nieograniczone możliwości manipulowania swoją tożsamością poprzez ukrywanie pewnych informacji, a także fałszowanie ich. Do tego rodzaju manipulacji należą trolling, wirtualna zmiana płci, tzw. «gender-switching» oraz «podszywanie się»” (Lipińska, 2008, s. 215).

Inni badacze podkreślają jednak, że wbrew obiegowym sądom tworzenie fałszywych wizerunków w sieci nie jest powszechne. Zwraca na to uwagę m.in.

³ W 2018 r. możliwość zamieszczania komentarzy usunął portal Onet, w 2019 r. Interia unie-możliwiła komentowanie w dziale *Fakty*, a w 2022 r. całkowicie. Inne portale wybiórczo ograniczają możliwość komentowania tekstów.

Naruszewicz-Duchlińska: „Wspomniane powyżej zjawisko zabaw z tożsamością nie ma charakteru masowego. To, że bywalcy cyberprzestrzeni zmieniają swoje sieciowe wizerunki częściej niż odzież wierzchnią, jest jednym ze stereotypów dotyczących Internetu, powstałym w początkach jego funkcjonowania. To założenie nie uwzględnia tego, że tworzenie autokreacji radykalnie odmiennych od prawdziwego ja wymaga dużego wysiłku, konsekwencji i dbałości o szczegóły komunikatów, takich jak np. zachowywanie odpowiednich form odmiany przy udawaniu przedstawiciela innej płci” (Naruszewicz-Duchlińska, 2011, s. 301).

5. Parametry socjolingwistyczne internautów – próba ustalenia

Scharakteryzowanie internauty w perspektywie socjolingwistycznej jest bardzo trudne. W komunikacji internetowej brak pozajęzykowych składników komunikacji i to, co dostępne w kontakcie bezpośrednim (np. płeć, wiek), pozyskać można tylko z tekstu i rzadko ma się pewność, że ustalenia są trafne (Naruszewicz-Duchlińska, 2011, s. 247).

O internaucie wiemy tyle, ile on sam ujawni w autocharakterystyce, zakładamy, że zgodnej z prawdą, choć tworzenie fałszywych tożsamości – jak już wspomniano – jest możliwe. Analiza śladów pozostawionych w tekście pozwala jednak na ustalenie pewnych informacji o nadawcy. Na forach z obowiązkiem rejestracji użytkownicy tworzą awatary, czyli rodzaj graficznej wizytówki. Często znajdują się tam pewne dane osobowe, np. wiek, miejsce zamieszkania. Niekiedy też pojawiają się inne informacje wynikające ze specyfiki forum, np. data ślubu (na *forum. wyjdzamnie.pl*), które jednak nie mają większego znaczenia w kontekście badań socjolingwistycznych.

Na forach otwartych, jak na przykład pod artykułami na portalach informacyjnych, zwykle nie ma takich danych. Internauta sygnuje swój wpis jedynie pseudonimem. Co więcej, za każdym razem może go zmieniać. W tym wypadku wiedzę o autorze komentarza można pozyskać tylko z jego treści. Mogą to być informacje podane wprost typu: *jestem z Małopolski; mam 19 lat; studiuję w Warszawie* itp. Wartość informacyjną mają także cechy gramatyczne wypowiedzi, np. rodzaj gramatyczny czasownika, czy leksykalne, np. posługiwanie się słownictwem o określonej geografii językowej (regionalizmy, dialektyzmy).

5.1. Wiek

Informacje o wieku bywają umieszczane na internetowych wizytówkach (awatarach) uczestników dyskusji. Jednak w analizowanym materiale tylko na jednym forum znalazły się te dane, i to zaledwie w odniesieniu do części osób biorących

udział w dyskusji. Dla przykładu w dyskusji pod postem pt. *Pomysły na szłoge, która nudna być nie musi...* wypowiedziało się 8 osób, z których 5 ujawniło wiek (dyskutanci byli w wieku 35–39 lat), a 3 osoby nie podały tej informacji.

Drugim źródłem wiedzy o wieku uczestnika komunikacji jest treść wpisu. W analizowanej bazie wypowiedzi znalazły się takie, w których jest albo dokładna informacja o wieku internauty (wpis sygnowany nickiem *Dominika*), albo możemy go w przybliżeniu ustalić (wpis sygnowany nickiem *Krzysiek*), por. ⁴:

Krzysztof: Ja jestem świeżo po swoim 90-osobowym weselu (nie minął jeszcze rok). Co prawda wydaliśmy dużo pieniędzy, ale mamy świetne wspomnienia oraz mnóstwo zdjęć i fajną relację filmową.

Dominika: ja jestem bardzo zainteresowana, bo sama mam 20 lat i 21 letniego narzeczonego bardzo interesuje mnie to, jak rozłożyłście koszty itp.

Krzysiek: Nie każdego rodziców stać na to by sponsorować wesele dziecka. Brutalna rzeczywistość, ja wole poczekać z tym do 28–29 roku życia i odłożyć na to pieniądze bez zadłużania się (<https://jakoszczedzacpieniadze.pl/ile-kosztuje-slub-i-wesele>).

W niektórych wypadkach, pomimo że internauta nie podał swojego wieku, można – opierając się na danych kontekstowych – określić, jakie pokolenie reprezentuje. Przykładowo, jeżeli dyskusja odbywa się na forum zatytułowanym *Panny młode 2023!*, to z dużym prawdopodobieństwem możemy stwierdzić, że wypowiadają się na nim młode kobiety. Ogólnie rzecz biorąc, dyskusje dotyczące zwyczajów weselnych sprzyjają ujawnianiu wieku internautów albo łatwo można ustalić przynależność dyskutantów do konkretnej generacji. Najczęściej mamy do czynienia z przedstawicielami młodego pokolenia – osoby zamierzające wstąpić w związek małżeński, z rzadka wypowiadają się ich rodzice – głównie matki.

5.2. Płeć

Do parametrów, które najłatwiej określić, należy płeć autora wpisu. Wskazuje na nią rodzaj gramatyczny czasownika w czasie przeszłym lub przyszłym złożonym z drugim komponentem w postaci imiesłowu przeszłego. Możemy wprowadzić miarę do czynienia z wirtualną zmianą płci, ale wydaje się, że w dyskusjach nienastawionych na konfrontację, bez agresji i hejtu, w których internautom nie zależy na ukryciu tożsamości, nie stosuje się tego zabiegu.

Można na przykład domniemywać, że autorem poniższego wpisu poruszającego temat robienia tradycyjnych bram weselnych jest mężczyzna. Świadczą o tym formy czasownikowe *byłem*, *widziałem*:

⁴ Cytaty z Internetu są przytaczane w pisowni oryginalnej. Usunięto jedynie niektóre błędy literowe wpływające na zrozumiałość tekstu. Dostęp do cytowanych stron – czerwiec 2024 r.

amole: Witajcie, ostatnio byłem na weselu gdzie widziałem niecodzienną szlogę i przyszło mi do głowy zapoczątkować temat:) A więc szloga, widziana przeze mnie, była zrobiona przez gości weselnych, przyjaciół parę młodej. Weselnicy zastawili młodej parze drogę dużą belą drewna, wręczyli panu młodemu siekierę a nad wszystkim wisiał transparent: „pierwsze rżnięcie”. Oczywiście takiej beli nie dało się siekierą przeciąć, dlatego za wódkę i pocałunek para młoda dostała piłę mechaniczną 😊 a nad nimi pojawił się transparent: „drugie rżnięcie” (<https://forum.wyjdzzamnie.pl/pomysly-na-szloge-ktora-nudna-byc-nie-musi-vt6710.html?sid=d54c08cf181be62b6ebd7bd3bd3252b1>).

Nie w każdej wypowiedzi pojawiają się formy gramatyczne wskazujące na płeć, więc nie zawsze jest możliwe ustalenie, czy autor jest mężczyzną, czy kobietą. Jednak aktywni użytkownicy Internetu zamieszczają wiele komentarzy, które często podpisują tym samym pseudonimem. Cierpliwa lektura tekstów zwykle pozwala dotrzeć do czasownika w czasie przeszłym, a co za tym idzie ustalić płeć autora.

Czynnikiem, który pomaga określić ten parametr, bywa pseudonim internetowy – przy uwzględnieniu wszystkich wcześniejszych zastrzeżeń dotyczących tworzenia fałszywych tożsamości. W poniższej wypowiedzi występuje zarówno czasownik w rodzaju żeńskim, jak i pseudonim wskazujący na kobietę, zatem należy przypuszczać, że wpisu dokonała kobieta:

Misia: kazdy uwaza inaczej np ja bylam ostatnio na weselu gdzie wlasnie byla obgrywka i byla moja rodzina znad morza i byla zachwycona obgrywka poniewaz u nich czegos takiego nie ma ... nawet przyszli panstwo mlodzi zdecydowali, ze wezmą sobie z naszych terenow wodzireja bo chcieliby miec a u nich takich osób nie ma (<https://limanowa.in/forum/druzba-weselny/1494>).

5.3. Region

W dyskusjach o tradycjach weselnych dosyć wyraźnie ujawniają się parametry o charakterze geograficznym. Temat sprzyja podawaniu informacji o miejscu pochodzenia internauty, o regionie, gdzie dany zwyczaj się praktykuje, por.:

mugatu: Jestem z małopolski, ale znam zwyczaje na podkarpaciu, bo mam tam rodzinę. Jest taki zwyczaj – wyjątkowo wśród tych postów – bardzo sympatyczny moim zdaniem. Panna młoda wraz z świadkową w drodze z kościoła na salę rzuciła dawniej ciastka specjalnie pieczone przez świadkową na tę okazję (tzw. szyszki) a teraz cukierki. Wszystkie dzieci wiedzą, że jak jest wesele to trzeba wypatrywać orszaku przy drodze 😊 (https://forum.gazeta.pl/forum/w,619,82511598,82511598,Zwyczaje_weselne_i_nie_tylko.html).

malgog: w lubelskim skąd pochodzę robi się bramy czyli przeszkodę dla młodych w drodze do kościoła zazwyczaj przez drogę przeciągają sznurek albo stawiają stolik na środku drogi przystrojone to jest zazwyczaj kwiatami no i za wykupienie daje się butelkę wódki (<https://www.maluchy.pl/forum/lofiversion/index.php/t94437.html>).

konto usunięte: Zwyczaj ogrywania gości (zwany też obigrawką) zależy w dużej mierze od terenu. Choć oboje z mężem jesteśmy z terenu powiatu limanowskiego, to w jego miejscowości ogrywka uznawana jest praktycznie za oblig, a u mnie nikt tego nie znał, więc i nie prakty-

kował. Będąc na wielu imprezach weselnych w stronach męża przekonałam się i do drużby („najstarszego”) i do ogrywki, więc w tym temacie nie było większych negocjacji w kwestii naszego wesela – był i drużba, i ogrywka i... zachwyceni goście. Miło było słyszeć, że świetnie się bawili, że drużba kapitalnie ich obśpiewał, że miał świetne poczucie humoru, polot twórczy i przy tym wycucie taktu. Więc to prawda: co kraj, to obyczaj... :) (<https://limanowa.in/forum/druzba-weselny/1494>).

Charakter portalu może być pomocą w geograficznym umiejscowieniu autorów wypowiedzi. Jeżeli dyskusja odbywa się na portalu informacyjnym związanym z konkretnym regionem czy miejscowością, to wypowiadają się przede wszystkim osoby tam mieszkające lub stamtąd pochodzące, nawet jeśli tego nie komunikują *expressis verbis*. Jako przykład może posłużyć dyskusja o poszukiwaniu *drużby* ‘starosty weselnego’ w okolicach Limanowej na portalu *limanowa.in*:

ogonek: Poszukuję drużby weselnego, który poprowadzi całe wesele (błogosławieństwo, ogrywkę gości, oczepiny) Możecie kogoś polecić i dać jakieś namiary?

konto usunięte: jeśli chodzi o drużbę weselnego to ten który był u nas ma zaklepane terminy z bardzo dużym wyprzedzeniem, ale mogę polecić p. Krzyżaka (Męcina albo Pisarzowa)

kaja 88: a czy ten Pan Krzyżak jest wart polecenia ?? :)

aiwa: zależy który ja polecam pana Eugeniusza:)

EarlGrey: Andrzej Matusik, bodajże z Gromnika. Jeden z najlepszych drużbów jakiego spotkałem. Punktualny, pomysłowy, zabawny, a przede wszystkim nie alkoholik =>!

jak111333: NA MOIM WESELU ŚPIEWAŁ TAKI OCIEPKA RYSZARD CHYBA Z SIEKIERCZYNY (<https://limanowa.in/forum/druzba-weselny/1494>).

Biorąc po uwagę stopień szczegółowości wypowiedzi, pojawiające się nazwy konkretnych wsi, nazwiska osób itp., można stwierdzić, że uczestnikami dyskusji są mieszkańcy miejscowości położonych w okolicach Limanowej.

Występowanie dialektyzmów we wpisach internautów to również istotny element identyfikacyjny. Wyrazy gwarowe mające określone zasięgi geograficzne pozwalają określić region, z którego pochodzi nadawca komunikatu. W zależności od geografii leksemów gwarowych, to umiejscowienie będzie bardziej lub mniej dokładne. Pojawiający się w powyższym fragmencie dialektyzm *drużba* ‘starosta weselny’ występuje w gwarach Małopolski południowo-wschodniej, zatem i autorów wpisów można powiązać z tym obszarem, co jednak jest umiejscowieniem o małym stopniu dokładności. Z kolei *błogosławiny*, które wystąpiły w jednym z niżej cytowanych wpisów, w materiałach leksykograficznych mają poświadczenia wyłącznie z okolic Tarnowa i Dąbrowy Tarnowskiej (SGP PAN, 1983–1986, s. 292). Ten ograniczony zasięg leksemu pozwala z większą dokładnością zlokalizować internautę.

Wykorzystanie dialektyzmów do ustalenia związków internauty z konkretnym regionem napotyka jednak na ograniczenia. Potrzebny jest bowiem materiał porównawczy. Leksyka gwarowa wciąż nie jest wystarczająco dobrze zbadana, wyrazy gwarowe nie zawsze mają odpowiednią dokumentację leksykograficzną, ich zasięgi mogą nie być precyzyjnie ustalone. Możemy również mieć do czynienia z dialektyzmami pozbawionymi poświadczeń w słownikach i atlasach gwarowych, jak na przykład pojawiający się w przywoływanych wyżej komentarzach wyraz *ogrywka*⁵. W opisanych wypadkach nie można na podstawie dialektyzmów określić związku internauty z konkretnym obszarem.

5.4. Typ środowiska społecznego (wieś, miasto)

W dyskusjach dotyczących zwyczajów weselnych w pewnej mierze ujawnia się też opozycja wieś : miasto. Pojawiają się dość często informacje o tym, czy internauta reprezentuje środowisko miejskie czy wiejskie, por. np.:

ThomasHewitt: Zwyczaj szlaban, żeby zebrać alk i się nachlać, nie będąc na weselu. Bo szlaban taki z reguły robią niezaproszeni sąsiedzi. Mieszkam na wsi, to wiem (<https://demotywatory.pl/4218390/Brama-weselna>).

Gość gość: Ja też jestem z podkarpacia dokładnie z Rzeszowa i pierwsze słysze o takim zwyczaju że drużba tort kupuje. Cukierki tak, starostówka tak i małe upominki dla gości od starostów np. migdały w sakiewce ale to tylko jak sami druzbowie chcą. Pierwsze słyszę o takich zwyczajach. Drużba samo w sobie oznacza że to świądek. Niech ci co świadkują druzbują. Dziwnie jakoś!!!! (<https://f.kafeteria.pl/temat-5564596-ile-starostowie-druzba-powinni-dac-na-wesele/>).

Niejednokrotnie dochodzi do głosu wartościowanie tych środowisk, przy czym nie możemy być pewni, że pozostaje ono w korelacji z miejscem pochodzenia osób wyrażających wartościujące sądy.

ardnaa: kompromitacją są wsiurskie wesela 😊 ale no cóż w niektórych mniemaniu nazywa się to „pompa” (https://forum.gazeta.pl/forum/w,619,51903275,51903275,Wsiurskie_wesela.html).

kimi81: Z ogrywkami spotkałam się na weselach w okolicach N. Sącza, głównie na wsiach, w samym Sączu – nie. Obecnie jestem w Sączu i wesel kilka odwiedziłam i czegoś takiego nie było i nikt o czymś takim tutaj nie wie. Ale byłam na jednym takim weselu z ogrywkami (na podśadeckiej wsi) i w przyszłym roku w okresie Wielkanocy wybieram się na kolejne, na którym też coś takiego będzie. Młoda poinformowała już nas, że coś takiego będzie i że trzeba wyskoczyć z 20 zł od pary (10 zł ja, 10 zł mój N.). Dla mnie ośobiście to jest strasznie kiczowate, takie wiejskie strasznie, no i dlatego to na wsiach występuje 😊 (https://forum.gazeta.pl/forum/w,619,69489815,69489815,We-sele_na_Podkarpaciu_dziwne.html).

⁵ *ogrywka* ‘zwyczaj weselny, polegający na tym, że każdemu z uczestników uroczystości starosta dedykuje przyśpiewkę, a kapela odgrywa krótką melodię; gość wesela powinien odwzajemnić się jakimś datkiem, może też przyśpiewką zrewanżować się staroście’

Użyte słownictwo gwarowe pomaga nie tylko geograficznie umiejscowić autora wypowiedzi – o czym już była mowa – ale ogólnie powiązać internautę ze środowiskiem wiejskim, a przynajmniej wykazać jego znajomość. Może być bowiem niekiedy tak, że osoba reprezentująca środowisko miejskie ma częsty kontakt z wsią i dobrze poznała panujące tam zwyczaje wraz z określonym nazewnictwem. Nie zmienia to faktu, że leksyka obrzędowa o proveniencji gwarowej (np. *blogosławiny*, *obigrawka*, *odgrywka* itd.) w większości wypadków świadczy o tym, że internauci reprezentują środowisko wiejskie:

Gość myszka467: Czy u was w zwyczaju podczas błogosławin recytuje ktoś wierszyk? U mnie tak i kompletnie nie mam pomysłu na taki wierszyk. Może wy macie jakieś propozycje. Ślub 22 lipca, a ja mam pustkę w głowie. Pomocy!!! (<https://f.kafeteria.pl/temat-3269300-wierszyk-na-blogoslawiny/>).

afrodytek: Dodatkowo różnice są też w godzinie podania tortu. Najczęściej jest to po obiedzie podczas obigrawki /obgrywki (wodzirej /starszy każdego z osobna imienne wita przyspiewka i wrzuca się kasę do koszyka). Potem pierwszy taniec a o 12 ocepiny. W drugiej wersji gdy nie ma obigrawki pierwszy taniec jest po obiedzie a tort przed północą. Wtedy zamiast kasy do koszyka to zamawia się dedykacje u orkiestry i wrzuca kasę do ich koszyka. Wiem że obigrawka nie jest wszędzie (<https://wizaz.pl/forum/showthread.php?t=821116>).

5.5. Wykształcenie

Wykształcenie to jeden z podstawowych parametrów socjolingwistycznych, który ma duży wpływ na dobór środków językowych. W analizowanym materiale informacje na ten temat pojawiają się jednak bardzo rzadko. Zwykle występują jako tło innych, istotniejszych informacji, por. np.:

konrelka: My również pobralismy się gdy miałam 17lat, powodem też była ciąża. Jesteśmy 14lat po ślubie, mamy dwoje dzieci nadal bardzo się kochamy. Z perespektywy czasu wiem, że tak młody wiek nie jest odpowiedni ani na ciążę, ani na ślub. Skończyłam szkołę, zdałam maturę, a po długiej przerwie także studia, ale o ile łatwiejsze by było wszystko w tamtym czasie gdyby moim jedynym obowiązkiem była nauka... (<https://forum.28dni.pl/discussion/231/18/zwyczaje-weselne-lubne-i-przedlubne-wasze-przygotowania-do-wielkiego-dnia/>).

maciej: U nas na 120 osób wyszło ok 33k-35k, ale to było w 2012. [...] Zaproszenia zrobiliśmy sami, dekoracje sali też, nie było wynajętego DJ tylko sam ułożyłem playlisty. Niby było trochę oszczędności w robeniu niektórych rzeczy samemu ale i tak uzbierała się pokaźna sumka jak na kieszeń studentów (w chwili ślubu miałem 21 lat a żona 20) – jednak na wszystko udało nam się zarobić w okresie narzeczeństwa trwającego dokładnie rok (<https://jakoszczedzacpieniadze.pl/ile-kosztuje-slub-i-wesele>).

fin-dus: Ja też z Warszawy i po raz pierwszy o bramach dowiedziałam się, jak już na studiach byłam. Gdyby mi ktoś nie wytłumaczył, o co chodzi (byłam wtedy druhną), to bym chyba po policję od razu dzwoniła. Banda meliniarzy otaczających samochód i drących japy, że teraz wykup czy

jakoś tak. Teraz już wiem, co to jest, ale najczęściej widzę, że te bramy organizuje miejscowa żulia (https://forum.gazeta.pl/forum/w,567,150869677,150869677,Zwyczajne_komunijne_weselne_itp.html#p150869934).

6. Podsumowanie

Komentarze internetowe mogą być analizowane w perspektywie socjolingwistycznej w bardzo ograniczonym zakresie. Sporządzenie pełnej charakterystyki socjolingwistycznej autora konkretnego wpisu jest niemożliwe. Pozyskanie danych utrudnia ograniczony kontekst wypowiedzi i brak pozajęzykowych elementów komunikacji. Liczba i rodzaj parametrów socjolingwistycznych, które można ustalić, zależy od różnych czynników, m.in. od rodzaju forum (z koniecznością rejestracji lub otwarte), od tego, czy użytkownikowi zależy na zdobyciu zaufania odbiorców i rozpoznawalności (wtedy podaje więcej informacji o sobie), niekiedy także od tematu dyskusji. Wzięty tutaj pod uwagę zakres tematyczny, a więc zwyczajnie weselne, sprzyja pozyskiwaniu danych na temat wieku, płci, regionu, ale i tak są one wybiórcze i nieporównywalne. Na przykład w analizowanym materiale sporadycznie pojawiały się informacje o wykształceniu internautów, natomiast w ogóle nie było danych na temat pochodzenia społecznego i zawodu internautów. Występują też takie wpisy, na podstawie których nie da się ustalić żadnych parametrów autora. Tak się dzieje zwłaszcza w wypadku bardzo krótkich tekstów, które z oczywistych względów dostarczają mało materiału do wnioskowania. Niemniej, w wypadku niektórych uczestników komunikacji internetowej można sporządzić w miarę dokładną charakterystykę socjolingwistyczną obejmującą dane na temat przynależności pokoleniowej, płci, wykształcenia, miejsca pochodzenia i typu środowiska, które reprezentują. Niestety, są to przykłady jednostkowe. Podkreślić również należy, że nigdy możemy mieć pewności, iż nasze wnioskowanie jest słuszne i ustalone zostały rzeczywiste cechy nadawcy wypowiedzi. Jednak – jak napisał Manuel Castells – pomimo możliwości rozmaitych autokreacji życie społeczne w sieci jest najczęściej „przedłużeniem życia jako takiego, z wszystkimi jego wymiarami i odmianami” (Castells, 2003, s. 137).

Rozwiązanie skrótów

- CBOS (2023) – *Korzystanie z internetu w 2023 roku. Komunikat z badań*, nr 72. Warszawa: Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2023/K_072_23.PDF
- GUS (2023) – *Spółczesność informacyjna w Polsce w 2023 r.* Warszawa–Szczecin: Główny Urząd Statystyczny, [https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2023-roku,1,17.html](https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2023-roku,1,17.html)
- SGP PAN (1983–1986) – *Słownik gwar polskich*. T. II, red. J. Reichan. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.

Bibliografia

- Castells, M. (2003). *Galaktyka Internetu. Refleksje nad Internetem, biznesem i społeczeństwem*, tłum. T. Hornowski. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.
- Dunaj, B. (1989). *Język mieszkańców Krakowa. Cz. 1: Zagadnienia teoretyczne, fonetyka, fleksja*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Językoznawcze, z. 88. Warszawa–Kraków: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Gardzińska, J. (1989). *Mowa mieszkańców Mogielnicy. Studium socjolingwistyczne*. Siedlce: Wydawnictwa Uczelniane Wyższej Szkoły Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach.
- Greń, Z. (2000). *Śląsk Cieszyński. Dziedzictwo językowe*. Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Greń, Z. (2012). Parametry socjolingwistyczne w badaniach językowych na pograniczu. W: H. Kurek (red.), *Języki słowiańskie w ujęciu socjolingwistycznym* (s. 35–46). Kraków: Księgarnia Akademicka.
- Grzenia, J. (2006). *Komunikacja językowa w Internecie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kleszcz, K. (2001). *Unifikacja języka mieszkańców wsi okolic Brzeżu na Śląsku Opolskim. Studium socjolingwistyczne*. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Krasowska, H. (2006). *Górale polscy na Bukowinie Karpackiej. Studium socjolingwistyczne i leksykalne*. Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Kucharzyk, R. (2003). *System fonetyczny i leksykalny wsi Rzepiennik Strzyżewski w ujęciu socjolingwistycznym*. Prace Instytutu Języka Polskiego PAN 116. Kraków: Lexis.
- Kurek, H. (1990). *Metodologia socjolingwistycznego badania fonetyki języka mówionego środowisk wiejskich (na przykładzie kilku wsi Beskidu Niskiego)*. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- Kurek, H. (1995). *Przemiany językowe wsi regionu krośnieńskiego. Studium socjolingwistyczne*. Kraków: Universitas.
- Leszczyńska, E. (2019). *Polacy w sieci. Analiza przemian użytkowania Internetu*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Lipińska, J. (2008). Tożsamość sieciowa. W: M. Wawrzak-Chodaczek (red.), *Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym* (s. 211–220). Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Lubaś, W. (2013). Socjolingwistyka jako metoda badawcza. W: W. Lubaś, *Studia socjolingwistyczne* (s. 19–30). Opole: Uniwersytet Opolski (przedruk z: *Socjolingwistyka* 2, 1979, s. 11–26).
- Naruszewicz-Duchlińska, A. (2011). *Internetowe grupy dyskusyjne. Analiza językowa i charakterystyka gatunku*. Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.
- Zielińska, A. (2002). *Polska mniejszość na Litwie kowieńskiej. Studium socjolingwistyczne*. Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.

Źródła internetowe

- <https://demotywatory.pl/4218390/Brama-weselna>
- <https://f.kafeteria.pl/temat-3269300-wierszyk-na-blogoslawiny/>
- <https://f.kafeteria.pl/temat-5564596-ile-starostowie-druzba-powinni-dac-na-wesele/>
- <https://forum.28dni.pl/discussion/231/18/zwyczaj-weseln-lubne-i-przedlubne-wasze-przygotowania-do-wielkiego-dnia/>
- https://forum.gazeta.pl/forum/w,567,150869677,150869677,Zwyczaj_komunijne_weseln_itp.html#p150869934
- https://forum.gazeta.pl/forum/w,619,51903275,51903275,Wsiurskie_wesela.html

https://forum.gazeta.pl/forum/w,619,69489815,69489815,Wesele_na_Podkarpaciu_dziwne.html
https://forum.gazeta.pl/forum/w,619,82511598,82511598,Zwyczaj_weselne_i_nie_tylko.html
<https://forum.wyjdzzamnie.pl/pomysly-na-szloge-ktora-nudna-byc-nie-musi-vt6710.html?sid=d54c-08cf181be62b6ebd7bd3bd3252b1>
<https://jakoszczedzacpieniadze.pl/ile-kosztuje-slub-i-wesele>
<https://limanowa.in/forum/druzba-weselny/1494>
<https://wizaz.pl/forum/showthread.php?t=821116>
<https://www.maluchy.pl/forum/lofiversion/index.php/t94437.html>